Bull. Inst. r. Sci. nat. Belg. Bull. K. Belg. Inst. Nat. Wet.	Bruxelles Brussel	15-V-1981
53	B I O L O G I E	4

GEGEVENS OVER DE WALVISACHTIGEN (CETACEA) VAN DE VLAAMSE KUST EN DE SCHELDE UIT DE PERIODE 1969-1975

DOOR

W. M. A. DE SMET

INLEIDING (*)

Vermits de gegevens over de walvisachtigen (Cetacea) van de Belgische kust (en van de Vlaamse kust in het algemeen) op een zeer verwarde manier in de zoölogische literatuur verspreid waren, werd in 1968 overgegaan tot het opstellen van een inventaris van alle gekende gevallen, met uitvoerige bespreking van ieder individueel geval en met verwijzing naar alle gegevens die hierover in de literatuur aan te treffen waren.

Alhoewel voorzien was dat dit inventaris in 1969 zou verschijnen, heeft het om diverse redenen geduurd tot begin 1975 vooraleer dit werk verschenen is, nl. in de jaargang van 1974 van de Bulletin (Mededelingen) van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, reeks Biologie (zie DE SMET, 1974). Dit laattijdig verschijnen heeft uiteraard tot gevolg gehad dat het inventaris de gegevens uit de laatste jaren niet bevat (zie VAN BREE, 1975). Een ander gevolg is dat vermits een overzicht aan kollega SCHULTZ ter beschikking werd gesteld voor zijn studie over de Cetacea van de Noordzee, in deze studie (SCHULTZ, 1970) de gegevens aangeduid staan als afkomstig van een publikatie die in 1969 zou verschijnen. Vermits daarenboven in het inventaris nog enige wijzigingen aangebracht zijn vooraleer de tekst naar de drukkerij ging, zijn enige gegevens niet in overeenstemming met SCHULTZ' verwijzingen.

Vermits het inventaris afsloot met het jaar 1968 (mits nog een kleine toevoeging van een geval uit februari 1969) zijn reeds meerdere jaren verlopen, die een nieuwe oogst aan gegevens hebben opgeleverd. Gedurende de periode 1969-1975 zijn slechts een beperkt aantal gevallen het inventaris komen verrijken, namelijk 10 (waarvan 4 op Nederlands grond-

(*) De tekst werd opgesteld in juli 1976.

gebied) van zeldzame soorten (behorende tot 6 soorten) en 17 (waarvan 3 op Nederlands grondgebied) van de bruinvis. Deze 27 gevallen worden behandeld in hoofdstuk I.

Ook werden voor wat betreft de periode vóór 1968 nog duidelijke gevallen (1 uit Nederland en 3 uit Frankrijk) ontdekt, die in het inventaris niet opgenomen waren. Daarenboven werd meer duidelijkheid bekomen over de determinatie van een specimen (uit Nederland) dat tot een andere soort behoort, dan degene waartoe het oorspronkelijk gerekend werd. Eveneens ontmoeten we voor die periode nog een aantal gegevens over bruinvissen en enige onduidelijke gevallen. Zij vormen de inhoud van hoofdstuk II.

Bij het konsulteren van teksten over allerlei onderwerpen werden nog een aantal referenties aan het licht gebracht over de specimens, die in het inventaris opgenomen zijn, niet alleen voor wat betreft de publikaties uit de jaren 1969 tot 1976, doch ook uit de vorige periode. Zij worden aangehaald in hoofdstuk III. Een nabeschouwing over het juridisch eigendomsrecht van Cetacea, gestrand op Belgisch grondgebied, besluit het geheel.

De gevallen uit de periode 1969-1975, alhoewel weinig talrijk, laten nochtans enige beschouwingen toe. Bij het beschouwen van de 17 gevallen van de bruinvis, *Phocoena phocoena* (LINNAEUS, 1758), valt het op hoezeer hun aantal wisselt volgens de jaren (1969 : 0, 1970 : 5, 1971 : 0, 1972 : 1, 1973 : 8, 1974 : 1, 1975 : 2). Ook in Nederland (zie HUSSON & VAN BREE, 1972 en 1976 en VAN BREE & HUSSON, 1974) lopen de getallen sterk uiteen van jaar tot jaar en vertoont 1973 een piek (22 tegenover 9 in 1971), doch het kontrast is niet zo afgetekend als voor het gebied van de Vlaamse kust en de Schelde. Het grote aantal gevallen uit 1973 wijst niet noodzakelijkerwijze op een tijdelijke verhoging van de talrijkheid van deze soort langsheen onze kusten, doch wijst wellicht veeler op een tijdelijke verhoging van de mortaliteit in dat jaar, mogelijk als gevolg van intoxicatie. Voor wat betreft de andere soorten zijn de gegevens te schaars om enige beschouwingen te maken. Te vermelden zijn wel de twee aanspoelingen van de griend, *Globicephala melaena* (TRAILL, 1809) in 1975, hetgeen niet meer gekend was sinds 1864.

Het feit dat in de periode 1969-1975 27 nieuwe gevallen (waarvan 19 op Belgisch grondgebied) konden gerapporteerd worden, betekent een belangrijke vooruitging ten opzichte van de vorige perioden. Het systeem van kontaktpersonen langsheen de Belgische kust begint dus zijn vruchten af te werpen. Niettemin werkt het nog niet opperbest, met het gevolg dat meerdere specimens in die periode nog verloren zijn gegaan voor wetenschappelijk onderzoek in België. Een reorganisatie zal hopelijk in de toekomst nog betere resultaten opleveren.

Dank zij de medewerking van meerdere personen konden gegevens ontdekt worden in de literatuur. Een speciaal woord van dank dient hier gericht te worden aan de heren Dr. R. DUGUY (La Rochelle, Frankrijk), E. LEPEER (Wenduine) en J. MOENS (Antwerpen).

HOOFDSTUK I: GEVALLEN UIT DE PERIODE 1969-1975

Tursiops truncatus truncatus (MONTAGU, 1821)

Tuimelaar

(A 8) 19-V-1971, Wenduine

a) (gegevens over het specimen) ♂, 3,27 m;
b) (omstandigheden van de vondst) als zeer ontbonden kadaver aangespoeld;
c) (overblijfselen van het specimen) opgehaald door de diensten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en in de tuin van dit Instituut ingegraven voor verdere ontbinding; naderhand werd het kopskelet geprepareerd alsook een gedeelte van de wervelkolom, terwijl de rest nog op verdere behandeling wacht (toestand einde 1976);
d) (afbeeldingen ervan) geen;
e) (literatuur terzake) DESMET 1975a, p. 11; LEPEER 1974, p. 115; daarenboven meerdere krantenberichten.

Lagenorhynchus acutus (GRAY, 1828)

Witzijdedolfijn

(B 2) 14-XII-1973, Breskens (Nederland)

a) ♂, 2,61 m;
b) door de storm tegen het staketsel geslagen en omgekomen;
c) skelet bewaard door het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden : R. M. N. H. 23.587;
d) een mooie afbeelding van het dier in Vita Marina, p. 266 (maart 1974);
e) VAN BREE & HUSSON 1974, p. 9; Vita Marina, p. 266.

Lagenorhynchus albirostris (GRAY, 1846)

Witsnuitdolfijn

(A 2) 10-XI-1969, Wenduine

a) ♀, 2,59 m, oud exemplaar;
b) dood aangespoeld bij stormweder;

c) het kadaver werd overgebracht naar het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, waar een dissektie werd uitgevoerd en waar thans het geraamte bewaard wordt : I. 24.176, Reg. 16.941;

d) alle foto's, die ter plaatse genomen werden, zijn mislukt; later werden foto's gemaakt van delen van het skelet, waarvan één in DE SMET, 1972, p. 13 : fig. 4;

e) Anoniem 1969, pp. 18-19; DE SMET 1970e, pp. 119, 121; id. 1972, pp. 2, 4, 5-6, 7-8, 9, 11-12, 13, 14, 15; id. 1975a, p. 11; id. 1975b, pp. 41, 43 (anat.); LEPEER 1972, p. 872; id. 1974, p. 115; SCHULTZ, 1970, p. 201.

Bemerkingen. — 1. Dit specimen vertoonde meerdere ouderdomsverschijnselen : afgesleten en ontbrekende tanden, gerimpelde ovaria, pathologische misvormingen in de wervelkolom (zie DE SMET 1972).

2. SCHULTZ vermeldt verkeerdelijk het jaar 1968 i.p.v. 1969.

3. LEPEER, 1974, vermeldt verkeerdelijk dat het dier 2,95 m mat.

Globicephala melaena melaena (TRAILL, 1809)

Griend

(A 4) 23-VII-1975, Den Haan-Klemskerke

a) ♂, 5,40 m;

b) gestrand als ontbonden kadaver nabij kilometerpaal 40; naderhand door het hoogtij verder gevoerd tot kmpaal 41 (grondgebied Vlissegem);

c) het kadaver werd de volgende morgen opgehaald door een Vilbeluik en werd vernietigd vooraleer men iets heeft kunnen redden voor wetenschappelijk onderzoek;

d) enige goede foto's (ook in kleuren) werden ter plaatse genomen door verscheidene personen; enige ervan zijn in het bezit van de auteur gekomen; ook verscheidene foto's in kranten;

e) verscheidene meldingen in kranten.

Bemerkingen. — 1. Het kadaver vertoonde volgens ooggetuigen verscheidene verwondingen. Mogelijk is zulk dier gewond geweest gedurende jachtpartijen in het noordelijk gedeelte van de Noordzee (Far-Oer) en naderhand afgedreven naar het zuiden.

2. In sommige kranten werd het dier vermeld als potvis en als « cachalot ».

E. SCHELDE OP NEDERLANDS GRONDGEBIED

1. 7-IX-1975, nabij Vlissingen

a) ♀, meer dan 4,70 m; onvolledig kadaver : laatste staartwervels en tanden ontbreken, alsook rechterborstvin;
b) als sterk ontbindend kadaver gevonden op circa 8 mijl van de kust van Walcheren, nabij de Middensteenbank in de Westerschelde; van daar naar Vlissingen gesleept;
c) skelet bewaard in het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden : 24.796;
d) geen ?
e) HUSSON & VAN BREE 1976, p. 30; krantenberichten.

Bemerking. — Mogelijk een dier dat in dezelfde omstandigheden gestorven is als het voorgaande.

Phocoena phocoena (LINNAEUS, 1758)

Bruinvis

A. BELGISCHE KUST

1. (A = A24) 24-X-1970, Koksijde

a) geen verdere gegevens hierover;
b) als kadaver gevonden;
c) niet bewaard;
d) geen ?
e) geen.

2. (= A25) 10-XI-1970, Raversijde-Oostende

a) ♀, 1,31 m;
b) het kadaver was in zeer ontbonden toestand toen het gevonden werd door de auteur en de heer J. MARTIN van het K. B. I. N.; zeven dagen later werd het teruggevonden te Middelkerke (5 km verder), nadat een storm het weggevoerd had;
c) het kadaver werd op 17-XI-1970 opgehaald door de diensten van het K. B. I. N.; het geraamte is thans in de verzamelingen van het K. B. I. N. (Inv. 24.328, Reg. 16.982);
d) geen;
e) DE SMET 1975a, p. 12.

3. (= A 26) 21-XI-1970, De Panne-Sint-Idesbald

a) een jong specimen (?);
b) niet nader geweten;
c) geen ?
d) geen ?
e) geen.

4. (= A 27) 7-XII-1970, Blankenberge

a) ♀, 1,50 m, 43,6 kg;
b) aangespoeld als vers exemplaar;
c) werd de volgende dag opgehaald door de diensten van het K. B. I. N. en in dit instituut onderworpen aan een anatomisch onderzoek; het geraamte werd bewaard (Inv. : 24.335, Reg. : 16.983); ook enige organen werden bewaard voor histologisch onderzoek;
d) geen;
e) DE SMET 1975a, p. 12.

5. (= A 28) 3-(of 4?)-II-1973, Raversijde-Oostende

a) ca. 1,50 m lang, ca. 50 kg;
b) gestrand (dood ?);
c) werd door kinderen naar huis gevoerd en naderhand terug naar het strand gebracht;
d) een foto in kranten; ook in TROUKENS 1975, p. 154;
e) DE SMET 1975a, p. 11; TROUKENS 1975, p. 152.

6. (= A 29) 3-III-1973, Wenduine

a) geen gegevens;
b) werd gevonden door leden van de Belgische Jeugbond voor Natuurstudie; twee dagen later was het kadaver er niet meer;
c) geen gegevens;
d) foto's zouden gemaakt zijn;
e) geen ?

7. (= A 30) 19-III-1973, Middelkerke

a) ♂, 1,15 m;
b) levend gestrand en kort nadien gestorven;
c) werd bezorgd aan het Rijksstation voor Zeevisserij te Oostende, dat het kadaver in diepvries liet bewaren en het naderhand bezorgde aan het K. B. I. N.; aldaar werd het anatomisch onderzocht en wordt thans het geraamte bewaard (Inv. 24.858, Reg. 17.691);

d) meerdere foto's werden genomen voor en gedurende de dissektie van het kadaver; gedurende de dissektie van het gehoororgaan werden filmbeelden genomen door Dr. J. P. SLEECKX, die deze beelden verwerkt heeft in een film over het gehoororgaan der Cetacea;
e) DE SMET 1975a, p. 12.

8. (= A 31) 1-VIII-1973, Knokke

a) ♂, 1,33 m;
b) dood gevonden nabij de oostelijke plas van het Zwin;
c) niets ?
d) geen ?
e) gegevens hierover verschenen in een plaatselijk informatieblad van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie.

9. (= A 32) X-1973, Den Haan

a) geen nadere gegevens;
b) lag dood op het strand;
c) niets ?
d) geen ?
e) geen.

10. (= A 33) 2-II-1974, Knokke

a) 1 m à 1,20 m lang;
b) strandde levend in het Zwin, doch ontkwam na enige tijd;
c) niets;
d) een foto van het spartelende dier verscheen in een krant;
e) niets.

11. (= A 34) 28-XII-1975, Bredene

a) meer dan 0,82 m (staartvin ontbreekt);
b) het gehavende en onvolledige kadaver werd gevonden door de heer J. VERBOVEN; enige dagen later was het verdwenen;
c) de rechterborstvin werd bewaard door de vinder, de kop door een andere belangstellende;
d) een goed gedetaileerde tekening en een aantal dia's werden gemaakt door de heer J. VERBOVEN en ter beschikking gesteld van de auteur;
e) niets.

Toevoegsel bij A : Waarnemingen

1. 15-XII-1973, Brugge : een specimen in het Nijverheidsdok (13 km van zee), vermeld in een krant.
2. 20-VI-1975, Wenduine : een school van 19 stuks, ongeveer 2 km van de kust; vermelding hiervan verscheen in kranten.

B. NEDERLANDSE KUST NABIJ DE BELGISCHE GRENS

1. (= B 2) 3-IV-1973, Zwin

a) ♀, 1,36 m;
b) gevonden; was geparasiteerd door amphipoden (zie STOCK 1973b);
c) geraamte bewaard in het Zoölogisch Museum van Amsterdam : 15.921;
d) geen ?
e) STOCK 1973b, p. 144 : VAN BREE & HUSSON 1974, p. 7.

C. SCHELDE OP NEDERLANDS GRONDGEBIED

1. (= C 4) 18-IV-1972, Hontenisse

a) ♀, 1,55 m;
b) gevonden langs de dijk Westerschelde-Kruispolder nabij Kloosterzande;
c) geraamte bewaard in het Zoölogisch Museum van Amsterdam : 15.163;
d) geen ?
e) VAN BREE & HUSSON 1974, p. 4.

2. (= C 5) 10-III-1973, Baalhoek

a) ongeveer 1 m;
b) gevangen door een sportvisser;
c) niets ?
d) een foto verscheen in een plaatselijke krant;
e) VAN BREE & HUSSON 1974, p. 7.

D. SCHELDE STROOMAFWAARTS VAN ANTWERPEN

1. (= D 6) 2-IV-1970, Antwerpen

a) circa 1,20 m;
b) werd gedurende verscheidene uren waargenomen in de Boudewijnsluis; pogingen om het dier te vangen hadden geen sukses;
c) niets;
d) een foto van het zwemmend dier in een krant;
e) DE SMET 1975a, p. 12; vermeldingen in kranten.

Physeter catodon (LINNAEUS, 1758)

Potvis

(C 11) 3-I-1970, monding van de Schelde (Nederland)

a) ♂, 16,65 m, ca. 40.000 kg; talrijke afmetingen zijn te vinden in een artikel in « Nieuwe Revue » van 21 maart 1970, pp. 24-29;
b) gestrand op de zandbank Spijkerplaat; aldaar gevonden en naar Breskens gesleept, alwaar het kadaver 3 weken gelegen heeft en er door nagenoeg 30.000 belangstellenden is bezocht;
c) het kadaver werd opgekocht door het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie, dat ter plaatse heeft laten ontvlezen en het geraamte heeft laten overbrengen naar Leiden (R. M. N. H. 21.326); meerdere organen zijn in andere wetenschappelijke instellingen terecht gekomen, o.a. de penis in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen;
d) een overvloed van foto's werd genomen door allerlei belangstellenden en sommige hiervan zijn in de pers terechtgekomen, waarbij vooral vermeld dient te worden de prachtige reportage in « Nieuwe Revue » van 21 maart 1970, pp. 24-29; talrijke foto's ook in het archief van de auteur; een foto in Lutra, 1975, 14, pl. I; ook in Vita Marina, Zoogdieren (1970), pp. 3 (?) en 5; ook in DE SMET 1973a, p. 25, en 1976a, pp. 37, 38 (figs. 1 en 2), en in TROUKENS 1976, p. 82; foto's van het histologische beeld van normale huid en van huidletsels op de penis verschenen in DE SMET & BULTINCK, 1972, pp. 94, 95 en 97 (resp. figs. 1, 2 en 3); ook televisiebeelden bestaan;
e) Anoniem, 1970, pp. 1, 3(?) en 5; DE SMET 1973a, p. 25; id. 1973b, p. 55; id. 1973c, p. 55; id. 1975a, p. 10; id. 1976a, pp. 36-39; DE SMET & BULTINCK, 1972, p. 91 (pp. 91-102 : histologie); HONIG & MOL 1971, p. 80; HUSSON & VAN BREE 1972, p. 3; SCHULTZ 1970, p. 230; TROUKENS 1976, pp. 82-83, 85; VAN BREE 1971, p. 58; VAN BREE & HUSSON 1974, p. 1; een uitgebreide reportage van de hand van C. VAN AKEN verscheen in « Nieuwe Revue » van 21 maart 1970, pp. 24-29, en talrijke kleinere reportages en mededelingen in kranten en allerlei tijdschriften.

Nota's. — 1. De mening werd dikwijls verkondigd dat dit dier nog leefde toen het op de zandplaat terechtkwam, vermits men het dier zou hebben zien bewegen. Dit strookt echter niet met de toestand van verregaande ontbinding die het kadaver vertoonde : de buik was reeds opengescheurd op de eerste dag en de ingewanden waren er gedeeltelijk uitgepuild. Mogelijk heeft de stroming van het water rondom het kadaver de illusie van beweging opgeroepen.

2. Letsels op de penis van het dier roepen een beeld op van invasieve acanthose. Mogelijk is dit verschijnsel te wijten aan pollutie van het zeewater (zie DE SMET & BULTINCK, 1972, p. 99).

3. De vetbult van dit specimen vertoonde langs de linkerzijde een sleufvormige inzinking, waarvan de oorsprong en de betekenis onderwerp van diskussie is geweest.

Bemerking. — Zoals in menig ander jaar (zie DE SMET 1974, p. 99) werd ook in de voorliggende periode een stranding gemeld die in feite een aprilgrap was (Oostende, 1 april 1973 : Vlaamse Televisie).

Mesoplodon bidens (SOWERBY, 1804)

Spitssnuitdolfijn

(A6) 9-X-1972, Bredene

a) ♀, 4,75 m;
b) stervend gestrand; was vergezeld van een jong (zie volgend geval);
c) het kadaver werd ter plaatse ontvleesd door personeel van de dolfinaria van Brugge en van Hardewijk (Nederland) en het skelet werd vervoerd naar Harderwijk, waar anatomisch onderzoek op de kop verricht werd;
d) een foto, genomen ter plaatse, verscheen in verscheidene kranten en is ook in het bezit van schrijver dezes;
e) DE SMET 1975a, p. 11; id. 1975c, p. 301; DUDOK VAN HEEL 1974, pp. 3, 4, 6; TROUKENS 1975, p. 153.

Nota. — Het nieuws over deze stranding, zoals het in sommige kranten verscheen, bevatte een aantal onjuistheden over de soort.

(A7) 9-X-1972, Bredene

a) jong ♀, 2,70 m lang, 185 kg;
b) het dier vergezelde zijn moeder (zie vorig geval) en strandde eveneens; het werd tweemaal terug in zee gebracht, doch kwam telkens terug op het strand terecht;
c) het dier werd levend vervoerd naar het dolfinarium van Harderwijk (Nederland), waar het enige dagen in leven bleef en er bestudeerd werd; na de dood werden er meerdere anatomische waarnemingen op verricht door verscheidene cetologen (ook door de auteur);
d) foto's, ter plaatse genomen, verschenen in de kranten en zijn eveneens in het bezit van de auteur gekomen; ook in DUDOK VAN HEEL, 1974, pp. 4 en 7 (resp. figs. 1 en 2);

e) DE SMET 1975a, p. 11; id. 1975c, pp. 301, 302; DUDOK VAN HEEL, 1974, pp. 3-7; TROUKENS, 1976, p. 153.

Nota. — Het nieuws over deze stranding verscheen in meerdere kranten, soms vergezeld van kommentaren terzake. Zo werd o.a. kritiek geleverd omdat de Dierenbescherming niets had ondernomen om dat jonge dier te redden. In een andere krant werd kritiek geleverd omdat het dier naar Nederland vervoerd was.

APPENDIX BIJ HOOFDSTUK I: NIET-GEDETERMINEERDE SPECIMENS

1969, Terneuzen (Nederland)

a) een vrij groot dier (*Tursiops truncatus* ?)
b) resten van een ontbindend kadaver werden gevonden langsheen de oevers van de Braakman;
c) een lendenwervel in het bezit van Mej. Th. WILMES te Brussel;
d) geen ?
e) geen.

XI-1969, Nieuwpoort-Bad

a) een dolfijnachtig dier;
b) werd op het strand gezien door de heer DERINE; was de volgende dag verdwenen;
c) geen ?
d) geen ?
e) geen.

HOOFDSTUK II: TOEGEVOEGDE GEVALLEN UIT DE PERIODE VOOR 1969

Tursiops truncatus truncatus (MONTAGU, 1821)

Tuimelaar

(B4) VII-1927, Othene bij Zaamslag (Nederland)

a) ca. 2,50 m;
b) niet nader gespecifiëerd;
c) schedel bewaard door Dr. A. B. VAN DEINSE;
d) geen ?
e) SCHULTZ 1970, p. 187; VAN DEINSE 1946, pp. 174-175.

Phocoena phocoena (LINNAEUS, 1758)

Bruinvis

1. (=35) 1945-1950, Heist

a) meerdere waarnemingen;
b) geen nadere gegevens;
c) geen ?
d) geen ?
e) TROUKENS 1975, pp. 152-153.

2. (=A36) 1950, 1951 of 1952, Oostende

a) ongeveer 1,50 m;
b) zwom in de havengeul van Oostende; waargenomen door de heer W. DELMOTTE;
c) geen ?
d) geen ?
e) geen.

3. (=A37) 1962, Belgische kust

a) ongeveer 1,60 m;
b) aangespoeld;
c) geen ?
d) een foto in MARTENS 1963, p. 18;
e) MARTENS 1963, p. 17.

Nota. — Uit de tekst van MARTENS zou men besluiten dat meerdere specimens gevonden werden.

4. (=A38) 22-XII-1967, Bredene

a) 1,40 m;
b) gestrand;
c) geen ?
d) geen ?
e) geen.

5. (=E13) 26-II-1821, Moerbeke en Wachtebeke

a) geen nadere gegevens;
b) het dier vertoefde geruime tijd te Moerbeke in de vaart en werd naderhand te Wachtebeke aangetroffen;

c) geen ?
d) wellicht geen;
e) mededeling in « Journal d'Anvers » van 4 maart 1821.

6. (= E 14) 1940-1945, Gent (?)

a) mogelijk meerdere exemplaren of meerdere waarnemingen;
b) waargenomen in het kanaal Gent-Terneuzen;
c) geen ?
d) wellicht geen;
e) TROUKENS 1975, p. 152.

Physeter catodon (LINNAEUS, 1758)

Potvis

(B 3) 2-I-1614, Kales (Frankrijk)

a) 49 voet;
b) aangespoeld na een hevige noordenwind nabij de Walden, 5-6 km ten O. van Kales;
c) geen ?
d) geen ?
e) LEFEBVRE 1766, p. 481.

Nota. — De tekst spreekt van een « Poisson monstrueux » van 49 voet en met 34 tanden, die 80 vaten olie opleverde en voor 150 livres verkocht werd.

Hyperoodon ampullatus (FORSTER, 1770)

Butskop, Hille

(B 3, B 4) 24-VII-1888, Kales (Frankrijk)

a) beide ongeveer 7 m lang;
b) gestrand;
c) de schedels van beide zijn bewaard in het « Laboratoire d'anatomie comparée » te Parijs onder nummer 1888-554;
d) geen ?
e) POUCHET & BEAUREGARD 1891, p. 811.

Balaenoptera acutorostrata LACEPEDE, 1804

Dwergvinvis

C. SCHELDE OP NEDERLANDS GRONDGEBIED

1. 10-XII-1866, Ossenisse

a) ♀, 5,40 m ?; volgroeid dier; afmetingen bij VAN BREE & HUSSON 1974 en bij VAN DER FEEN & VAN BREE 1972;
b) gestrand ?
c) schedel in het Museum van het Zeeuws Genootschap der Wetenschappen te Middelburg;
d) geen ?
e) BAERT 1967, p. 4; DE MAN 1869, p. 19; id. 1879, p. 34; DE SMET 1974, p. 121; SCHULTZ 1970, pp. 246, 247; VAN BENEDEN 1886a, p. 119; VAN BREE & HUSSON, 1974, p. 2; VAN DEINSE 1918, pp. 190, 230; id. 1931, pp. 276, 281; VAN DER FEEN & VAN BREE 1972, pp. 4-6; VAN OORT 1918, pp. 61-62; VERNHOUT 1919, p. 108.

Bemerkingen. — 1. In alle literatuur vóór 1972 was de soortstatus van dit specimen onduidelijk en werd het meermaals als *Balaenoptera physalus* beschouwd; zo ook in het inventaris van 1974. Onderzoek van VAN DER FEEN & VAN BREE heeft thans duidelijk gemaakt dat het de soort *Balaenoptera acutorostrata* betreft. Dit nieuwe geval van deze soort vervangt dus het in het inventaris op p. 121 aangehaalde geval van *Balaenoptera physalus* van Terneuzen.

2. Op grond van de afmetingen van de schedel komen VAN DER FEEN & VAN BREE tot het besluit dat het dier tussen 5,28 m en 6,28 m groot moet geweest zijn. BAERT meldt dat het dier 5,4 el lang was (cfr. DE SMET 1974).

3. Volgens BAERT is de plaats van stranding de zeedijk nabij Kampen in de buurt van Zeedorp. Dit werd gespecifiëerd door VAN BREE & HUSSON 1974 : gehucht Zeedorp, gemeente Ossenisse, ingang van het Hellegat.

4. SCHULTZ vermeldt het geval verkeerdelijk tweemaal, nl. onder de hoofding « Flämische Küste » en onder deze van « Niederlände ».

APPENDIX BIJ HOOFDSTUK II : NIET-GEDETERMINEERDE SPECIMENS

Over volgende specimens, waarover toevallig informatie kon bekomen worden, is geen nadere bepaling te geven :

1. 26-VII-1819, Antwerpen : 3 « marsouins d'une grosseur énorme », die het water 20 voet hoog deden stuiven, volgens een mededeling in de « Journal d'Anvers » van die dag.

2. Circa 1950 een groot aantal exemplaren op het strand te Middelkerke (mededeling van Dr. H. DESSEYN).
3. VI-1951, Raversijde-Oostende, een tandwalvis van 4 à 5 m lengte op het strand (gezien door de heer F. DESMET).
4. 1954, Burcht (bij Antwerpen) een specimen van ca. 2 m langs de dijk (gezien door de heer J. JOOS).
5. 1956 (?), Heist, mogelijk een bruinvis (gezien door de heer J. JOOS).

Nota. — Het legendarische wezen, de « knaptand », dat een onderdeel vormt van de Ommegang van Dendermonde, zou terug te voeren zijn tot een « vis » met enorme tanden, die in de XVe eeuw in de Dender te Dendermonde gezien werd; wellicht een of andere tandwalvis.

HOOFDSTUK III : AANVULLINGEN BIJ DE GEGEVENS OVER DE SPECIMENS VAN VOOR 1969

Steno bredanensis (LESSON, 1828)

Snaveldolfijn

1825 (?), Noordzee nabij de monding der Schelde

SCHULTZ 1970, pp. 177, 258-259, 260.

Delphinus delphis delphis (LINNAEUS, 1758)

Dolfijn

A 1. Voor 1842, Nieuwpoort : SCHULTZ 1970, p. 181.
A 2. 11-IX-1937, Oostende : BIGAIGNON 1969, p. 75 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 181.
C 1. 28-V-1944, Bieselinge : SCHULTZ 1970, pp. 181 en 182 (verkeerdelijk tweemaal vernoemd, nl. onder de hoofding « Flämische Küste » en onder de hoofding « Niederlände »).
Nota bij C. — Medio XII-1940, « Zeeuwse stromen » : SCHULTZ 1970, p. 182.

Tursiops truncatus truncatus (MONTAGU, 1821)

Tuimelaar

A 1. VI-1803, Blankenberge : SCHULTZ 1970, p. 185.
A 2. 20-XII-1874, De Panne : SCHULTZ 1970, p. 185.

A 3. 6-XII-1935, Wenduine : d) mogelijk is dit het specimen van de foto in LEPEER 1974, p. 114; e) BIGAIGNON 1969, p. 76 (anat.); F. A. L. 1970, p. 21; LEPEER 1974, pp. 115, 310; SCHULTZ 1970, p. 185.

A 4. 10-IX-1937, Middelkerke : BIGAIGNON 1969, p. 76 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 185.

A 5. 10-VI-1963, Wenduine : d) een foto in DE SMET 1970a, p. 162, 1970b, p. 162, 1970c, p. 7, 1970d, p. 7; foto's van de gedissekeerde neusgangen van dit specimen werden indertijd gemaakt door BEDORET en zijn aanwezig in zijn werk op pp. 71 (figs. 16, 17, 18) en 72 (figs. 19, 20), plus op p. 71 een tekening van de neusgangen; e) BEDORET 1964, p. 68 (pp. 68-73 : anat.); DE SMET 1975a, p. 11; EAL 1966, p. 98; F. A. L. 1970, p. 25; LEPEER 1972, p. 872; id. 1974, pp. 115, 310; SCHULTZ 1970, p. 185.

A 6. 2-VIII-1963, Wenduine : DE SMET 1975a, pl. 11; EAL 1968, p. 98; F. A. L. 1970, p. 25; LEPEER 1972, p. 872; id. 1974, p. 115, 310; SCHULTZ 1970, p. 185.

A 7. 6-V-1966, Wenduine, a) het specimen was 2,20 m; e) EAL 1966, p. 98; F. A. L. 1970, p. 25; LEPEER 1972, p. 872; id. 1974, pp. 115, 310; SCHULTZ 1970, p. 185.

B 1. 16-V-1935, Kadzand : SCHULTZ 1970, p. 185.

B 3. 27-VII-1955, Kadzand : SCHULTZ 1970, p. 185.

D 1. 21-VI-1934, Sint-Amands : BIGAIGNON 1969, p. 76 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 185.

D 2. 25-XI-1960, Wetteren : DELMELLE 1962, p. 83; VERSTREPEN, 1974, p. 47.

N o t a . — Een *Tursiops truncatus*, vermeld in BIGAIGNON 1969, p. 75, als afkomstig van Zeebrugge, is in feite een *Lagenorhynchus albirostris* en is afkomstig van de Kreeftenput, een gebied in de Noordzee 180 km ten N. van Zeebrugge (zie DE SMET 1972, p. 2).

Lagenorynchus acutus (GRAY, 1828)

W i t z i j d e d o l f i j n

A ?. Winter 1852 ?, Oostende ? : BIGAIGNON 1969, p. 76 (anat.); DE SMET 1975b, p. 45 (anat.).

B 1. 20-XII-1863, Vlissingen : SCHULTZ 1970, p. 197; VAN UTRECHT & HUSSON 1968, p. 10; Vita Marina, p. 266.

Lagenorhynchus albirostris (GRAY, 1846)

Witsnuitdolfijn

A 1. 23-XI-1968, Zeebrugge : c) het opgezette specimen was eerst in het bezit van een hotelier te Zeebrugge, die het in zijn gelagzaal tentoonstelde; het is thans in het bezit van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen; d) foto's in DE SMET 1970e, fig. 1, en in DE SMET 1972, figs. 1-3 (resp. het gehele dier; huidlidtekens; deel van het skelet, met exostosen); e) Anoniem 1969, p. 18; DE SMET 1970e, pp. 119, 120-121; id. 1972, pp. 1-17 (beschrijving); id. 1975a, p. 11; id. 1975b, p. 43 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 201.

B 1. VII-1851, nabij Oostende ? : c) gedeelten van dit skelet zijn thans aanwezig in de Dienst Anatomie van de Huisdieren van het Rijksuniversitair Centrum te Antwerpen; e) Anoniem 1969, p. 18; DE SMET 1970c, p. 119; id. 1972, pp. 2, 7; id. 1975c, pp. 40, 43 (anat.); FLOWER 1864, p. 419.

B 2. Winter 1852, nabij Oostende ?; d) de ribben der rechterzijde in DE SMET 1975c, p. 41, fig. 1; e) Anoniem 1969, p. 18; DE SMET 1970c, p. 119; id. 1972, pp. 2, 7; id. 1975c, pp. 40, 43 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 200.

Orcinus orca (LINNAEUS, 1758)

Zwaardwalvis

A 1. 1832, nabij Oostende.

a) volgens een mededeling, gevonden door de heer J. MOENS in « Journal d'Anvers », n^rs 226-227 van 13 en 14 augustus 1832, is het dier een ♀, hetgeen bevestigd wordt door de vermeldingen « la vulve » en « les mamelles » in de beschrijving in die tekst; volgens dit bericht had het dier 46 tanden;

b) de gegevens van de « Journal d'Anvers » wijzen er op dat het dier gestrand is in die periode (augustus ?) en dat het wellicht al dood was op het ogenblik van de stranding;

c) het feit dat dit specimen dus een ♀ is en niet (zoals in het inventaris pp. 52 en 54 verondersteld werd) een ♂, werpt meteen het probleem op of dit wel degelijk het te Leuven bewaarde en in 1944 wegens het bombardement vernietigde exemplaar betreft, dan wel het te Gent bewaarde (zie A 2);

e) BIGAIGNON 1969, p. 78 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 210; VAN DEN BERGH 1973, p. 93.

A 2. 1843, Wenduine.

c) zoals onder A 1 gezegd werd, wordt meteen terug het probleem gesteld of het skelet van dit specimen bewaard wordt in het Zoölogisch Museum van de Rijksuniversiteit te Gent dan wel of het terecht is gekomen in de Katolieke Universiteit te Leuven (waar het in 1944 grotendeels vernietigd werd);

e) F. A. L. 1970, p. 25; LEPEER 1974, pp. 113, 350; SCHULTZ 1970, p. 211; VAN DEN BERGH 1973, p. 93.

A 3. IX-1844, Wenduine ? : BIGAIGNON 1969, p. 78 (anat.); F. A. L. 1970, p. 28; LEPEER 1974, p. 112, 350; SCHULTZ 1970, p. 211; VAN DEN BERGH 1973, p. 93.

A 4. 1848, Oostende : BIGAIGNON 1969, p. 78 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 211; VAN DEN BERGH 1973, p. 94.

B ? IV-1874, Zeeland : VAN DEN BERGH 1973, p. 94.

Grampus griseus (CUVIER, 1812)

Gramper

1. 12-V-1924, Nieuwe- en Sint-Joosland :

c) in het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden zijn de resten van dit specimen geklasseerd onder nummers 1457 en 1472.

e) SCHULTZ 1970, p. 216; VAN BREE 1975, p. 58; id. 1976, p. 136; VAN BREE & HUSSON 1974, p. 3.

Nota. — SCHULTZ vermeldt dit specimen verkeerdelijk tweemaal, nl. eerst onder « Flämische Küste » en daarna ook onder « Niederlände » (Sloe).

Globicephala melaena melaena (TRAILL, 1809)

Griend

A 1. Voor 1842, Belgische Kust : SCHULTZ 1970, p. 220.

A 2. IV-1856, tussen Blankenberge en Heist : SCHULTZ 1970, p. 220.

B 1. 12/13-XI-1859, omgeving van Heist : BIGAIGNON 1969, p. 79 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 221.

D 1. 27-IV-1864, Antwerpen : BIGAIGNON 1969, p. 79 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 221.

Phocoena phocoena (LINNAEUS, 1758)

Bruinvis

A 1. 4-VIII-1875, Nieuwpoort-Bad ? : BIGAIGNON 1969, p. 80 (anat.).
A 4. 30-VII-1933, Mariakerke-Oostende : BIGAIGNON 1969, p. 80 (anat.).
A 6. 6-XII-1935, Wenduine : BIGAIGNON 1969, p. 81 (anat.).
A 7. 18-II-1953, Nieuwpoort : c) het ganse skelet is thans aanwezig in de verzamelingen van het K. B. I. N. (Inv. 18.971; Reg. 17.643).
A 10. II-1956, Zeebrugge : DE SMET 1975a, p. 13.
A 13. III-1958, Blankenberge : DE SMET 1975a, p. 13.
A 15. I-1960, Bredene : DE SMET 1975a, p. 13.
A 17. II-1965, Oostduinkerke : DE SMET 1975a, p. 13.
A 18. III-1966, Blankenberge : DE SMET 1975a, p. 13.

Nota bij A. — 1. Voor 1894, Belgische kust : BIGAIGNON 1969, p. 80 (anat.).

Toevoegsel bij A. — Zie ook DE SMET 1975a, p. 13.

D 1. 22-VII-1867, nabij Antwerpen : BIGAIGNON 1969, p. 80 (anat.).
D 3. 2-IX-1869, Antwerpen : BIGAIGNON 1969, p. 80 (anat.).
E 1. 1847, Dendermonde : DE SMET 1975a, p. 12.
E 2. 1887, Schelde (omgeving van Gent ?) : DE SMET 1975a, p. 12.
E 3. Circa 1910, Oudenaarde : DE SMET 1975a, p. 12.
E 5. 1916, Willebroek ? : DE SMET 1975a, p. 12.
E 9. 28-VIII-1931, Lier : BIGAIGNON 1969, p. 80 (anat.); DE SMET 1975a, p. 12.
E 12. Circa 1960, Hamme : DE SMET 1975a, p. 12.

Delphinapterus leucas (PALLAS, 1776)

Beloega

1. 7-VII-1711, Grembergen : DE BURBURE 1953, p. 3; SCHULTZ 1970, p. 224; VERSTREPEN 1974, pp. 45-48; (zie ook Lutra, vol. 10, 1969, p. 44);

Physeter catodon LINNAEUS, 1758

Potvis

A 1. 18-I-1762, Bredene : DE SMET 1976a, p. 39; SCHULTZ 1970, p. 229; TROUKENS 1976, p. 85.

Nota. — I.v.m. bemerking 3 (atlas in het K. B. I. N.), zie ook FLOWER 1864, p. 420.

A 2. 19-XII-1954, De Panne.

c) de maaginhoud wordt bewaard in het K. B. I. N. (Reg. 20.010);
d) mogelijk een afbeelding in TROUKENS 1975, p. 154;
e) Anoniem 1970, p. 2; BIGAIGNON 1969, p. 82 (anat.); DE SMET 1973a, p. 25; id. 1976 a, p. 37; DE SMET & BULTINCK 1972, p. 92; SCHULTZ 1970, p. 229; SLIJPER 1958, p. 409; TROUKENS 1976, p. 85; VERSCHUREN 1970, p. 14.

2° nota bij A. — 3. Wenduine : subfossiele rib : EAL 1966, p. 99; LEPEER 1972, p. 872; id 1974, p. 115.

3° nota bij A. — specimens van 1403 of 1404 : COCHIN 1935, p. 39; DE BURBURE 1953, p. 2; DEGRYSE 1940, p. 20; DELMELLE 1962, p. 84; THOMAZI 1947, p. 323.

B 1-2. Einde VII-1937, Duinkerke.

d) een afbeelding in LACROIX 1968, tegenover p. 4;
e) DE SMET 1973b, p. 25; LACROIX 1968, in index; SCHULTZ 1970, p. 229; SLIJPER 1939, pp. 244, 259, 303; id. 1958, p. 409; TROUKENS 1976, p. 85.

C I. 2-VII-1957, Doel.

c) een stuk schedel en een rib aanwezig in het Museum voor Volkskunde te Antwerpen worden toegeschreven aan dit specimen;
d) twee afbeeldingen van oude prenten in MOL 1969, p. 381; ook een afbeelding in TROUKENS 1976, p. 86;
e) BERZIN 1972, p. 268 (1971, p. 264); DE BURBURE 1953, p. 2; DE SELYS-LONGCHAMPS 1873, p. 249; DE SMET 1973a, p. 25; id. 1976a, p. 39; MOL 1969, pp. 381-382; SCHULTZ 1970, p. 229; TROUKENS 1976, pp. 85, 86; VAN BREE 1971, p. 58; (zie echter ook C 4 ? : HUSSON & HOLTHUIS).

C 2-3 ? 2-VII-1577, Bieselinge : SCHULTZ 1970, p. 229.

C 4 ? 2-VII-1577, Saaftinge : HUSSON & HOLTHUIS 1974, pp. 207, 208, 209, pl. 2; SCHULTZ 1970, p. 229; VAN BREE 1971, p. 58.

C 5 ? 2-VII-1577, Vlissingen : SCHULTZ 1970, p. 229.

C 6. 17-XII-1603, Rupelmonde : DE SMET 1976a, p. 39; HUSSON & HOLTHUIS 1974, pp. 208, 209; SCHULTZ 1970, p. 229; TROUKENS 1976, p. 85; VAN BREE 1971, p. 58.

C 9-10. 24-II-1937, Terneuzen.

a) voor wat betreft de parasieten (walvisluizen) van deze specimens, zie STOCK 1973a, p. 108;
e) Anoniem 1970, p. 2; DE SMET 1973a, p. 25; id. 1976, p. 37; DUDOK VAN HEEL 1970, p. 128; HUSSON & HOLTHUIS 1974, p. 212; SCHULTZ 1970, pp. 223, 230; STOCK 1973a, p. 108; TROUKENS 1976, pp. 81, 85; VAN BREE 1971, p. 58;

Nota. — In hun artikel over de wetenschappelijke naam van de potvis stellen HUSSON & HOLTHUIS voor het kleine specimen (16 m) aan te duiden als neotype van de soort die de wetenschappelijke naam *Physeter catodon* LINNAEUS 1758 zou dragen en zij onderwerpen dit aan de mening van nomenklatuurspecialisten terzake.

Mesoplodon bidens (SOWERBY, 1804)

Spitssnuitdolfijn

A 1. 21-VIII-1835, Oostende : BIGAIGNON 1969, p. 87 (anat.); DE SMET 1970a, p. 165; id. 1970b, p. 10; id. 1970c, p. 165; id. 1970d, p. 10; id. 1971, pp. 39-40; id. 1975c, p. 301; FLOWER 1874, p. 210; OWEN 1889, p. 32, 34; REINHARDT 1880, pp. 65, 67; SCHULTZ 1970, p. 235; TRUE 1910, p. 23; TURNER 1882, pp. 462, 463; VAN BENEDEN 1887, p. 37; id. 1888, pp. 7-8.

A 2. 20-VIII-1933, Wenduine-Harendijke.

c) de ogen en de larynx van dit dier worden bewaard in het K. B. I. N. (Reg.9.942); ook parasieten (larven, e.a. van een Cestode) worden er bewaard (zie ADAM 1938, pp. 1-17);
e) ADAM 1938, p. 1; BIGAIGNON 1969, p. 83 (anat.); F. A. L. 1970, p. 25; LEPEER 1974, pp. 113, 115, 350; SCHULTZ 1970, p. 235.

A 3. 20-VIII-1933, Wenduine-Harendijke.

c) de ogen van dit dier worden bewaard in het K. B. I. N. (Reg. 9.942);
e) BIGAIGNON 1969, p. 83 (anat.); LEPEER 1974, p. 113. 310; SCHULTZ 1970, p. 235.

A 4. 30-VIII-1954, De Panne : BIGAIGNON 1969, p. 87 (anat.); DE SMET 1975c, p. 300; SCHULTZ 1970, p. 235.

A 5. 15-II-1969, Heist.

c) een op de linkertand aanwezige parasiet wordt bewaard in het K. B. I. N. en werd gedetermineerd als *Conchoderma auritum* (L.) : zie LEFEVERE 1969, p. 28;

d) een foto (fig. 2) in DE SMET 1970e, p. 123;

e) DE SMET 1969, p. 28; SCHULTZ 1970, p. 235.

B 1. 14-IX-1932, Hoedekenskerke.

d) in BOSCHMA, 1950, op plaat III een voorstelling van het dier, dorsaal gezien, en van de kop;

e) DE SMET 1975c, p. 302; SCHULTZ 1970, p. 235.

B 2. 20-IX-1949, Zoutelande : SCHULTZ 1970, p. 235.

Hyperoodon ampullatus (FORSTER, 1770)

Butskop, Hille

A 1. 27-VIII-1922, Wenduine-Harendijke.

b) uit korrespondentie met verscheidene inwoners van Wenduine en Blankenberge is gebleken dat dit witte specimen van 7,36 m gestrand is in 1922 en niet in 1925, zoals in het inventaris verkeerdelijk opgegeven is, voortgaande op een onjuiste informatie (er is in 1925 een specimen van deze soort gestrand, doch dat is dan specimen A 2); het dier leefde nog toen het strandde en het was nog sterk genoeg om met de slag van zijn staartvin drie paarden neer te slaan, die ingespannen waren om het te versleuren (volgens het zeggen van ooggetuigen); pas de volgende dag was het dood;

c) het kadaver zou drie weken tentoongesteld zijn geweest en naderhand op het strand begraven; de schedel van de Universiteit van Luik is dus wellicht afkomstig van het volgende specimen;

d) de in het inventaris, pl. III, fig. 1, afgebeelde foto slaat op dit specimen; er bestaan ook nog andere foto's, waarvan thans ook één in het bezit van de schrijver;

e) (alle met verkeerdelijk verwijzing naar 1925, hetgeen voortgaat op door de auteur indertijd verschafte gegevens) : F. A. L. 1970,

p. 25; LEPEER 1974, pp. 110, 310; SCHULTZ 1970, p. 235; VAN BREE 1974, p. 22.

A 2. VIII-1925, Wenduine-Harendijke.

b) uit de gegevens, die thans ter beschikking zijn, kan worden afgeleid dat het specimen, dat een drietal jaren na de vorige op nagenoeg dezelfde plaats strandde, in 1925 in augustus gestrand is, en dus niet in 1927 of 1928 zoals vroeger verondersteld werd;
c) de schedel met onderkaak, aanwezig in het Zoölogisch Museum van de Universiteit te Luik onder nummer 11.458 en afkomstig van « Blankenberge », augustus 1925, moet dus wellicht aan dit specimen worden toegeschreven en niet aan het vorige;
e) (met verkeerdelijk verwijzing naar 1927 of 1928) : F. A. L. 1970, p. 25; LEPEER 1974, pp. 113, 310.

B 1. 1833, 30 mijlen ten NW van Duinkerke : GERVAIS 1850, p. 6; SCHULTZ 1970, p. 240; VAN BREE 1974, p. 22.

B 2. 23-VII-1885, Roosdaal-Duinkerke.

a) het specimen was een ♀ en was 6,8 m lang;
b) het specimen was met koorden omwikkeld en gekwetst door een harpoen toen het gevangen werd;
c) het skelet is in het « Muséum national d'Histoire naturelle » te Parijs;
d) een foto is in de archieven van het Museum te Parijs aanwezig (A 5547);
e) JOUAN 1891, p. 153; POUCHET & BEAUREGARD 1885, pp. 404-405; id. 1891, p. 810; VAN BENEDEN 1886b, p. 718; id. 1888, p. 69.

Nota's. — 1. Dank zij deze nadere gegevens komt dit geval in de plaats van het in het inventaris (DE SMET 1974) op p. 108 opgegeven geval ?-VIII-1886, nabij Duinkerke.

2. De vangstdatum is 23-VII volgens JOUAN, doch 24-VII volgens andere bronnen.

Balaenoptera acutorostrata LACEPEDE, 1804

Dwergvinvis

A 1. 20-VI-1837, Blankenberge : SCHULTZ 1970, p. 253.

A 2. 24-VI-1931, Blankenberge : SCHULTZ 1970, p. 246.

Nota. — In SCHULTZ' studie staat dit specimen verkeerdelijk geklasseerd bij de soort *Balaenoptera physalus*, nl. als « Blankenberge, 1930, 31 ». SCHULTZ' informatie gaat voort op de lijst, die schrijver dezes hem in 1968 bezorgd had en waarbij kon verondersteld worden dat het inventaris in 1969 inderdaad zou verschijnen. In werkelijkheid is dit inventaris pas in 1974 verschenen. Na 1968 zijn echter nadere informaties over dit geval bekomen geworden, nl. een goede foto en afmetingen van het dier (zie DE SMET 1974, pl. IV), waaruit bleek dat dit specimen tot de soort *Balaenoptera acutorostrata* behoort. Het is nog mogelijk geweest deze wijzigingen aan te brengen in het inventaris en de foto als bewijsmateriaal toe te voegen, doch intussentijd was SCHULTZ' studie reeds verschenen.

D 1. 6-XI-1865, Hemiksem ? : BIGAIGNON 1969, p. 85 (anat.); SCHULTZ 1970, p. 253; VAN BENEDEN 1882, p. 47.

Balaenoptera physalus (LINNAEUS, 1758)

Gewone vinvis

A 1. 20-XI-1939, Oostduinkerke.

c) de ogen en stukken huid zijn bewaard in het K. B. I. N. (Reg. 12.784);

e) DE SMET 1973c, p. 26; SCHULTZ 1970, p. 246.

B 1. 6-II-1878, 30 mijlen N. O. van Duinkerke : SCHULTZ 1970, p. 246.

B 2. 5-II-1885, Noordzee nabij Dover : DE SMET 1973b, p. 50; id. 1973c, p. 50; SCHULTZ 1970, p. 246; VERBOUWE 1956, p. 156c.

B 3. 18-X-1892, volle zee : DE SMET 1973a, p. 26.

C 1. 10-XII-1866, Terneuzen : Onderzoek van VAN DER FEEN & VAN BREE heeft duidelijk gemaakt dat dit specimen niet behoort tot deze soort, maar tot de soort *Balaenoptera acutorostrata* (zie aldaar). Het dient dus geschrapt uit de lijst alhier (d.w.z. uit DE SMET 1974, p. 121).

C 2. 14-V-1869, Borselen : DE SMET 1973b, pp. 50-52, 54; id. 1973c, pp. 50-52, 54; SCHULTZ 1970, pp. 246, 247; VAN BENEDEN 1877, p. 32.

Nota. — SCHULTZ vermeldt dit geval verkeerdelijk tweemaal, nl. onder de hoofding « Flämische Küste » (p. 246) en onder die van « Niederlände » (p. 247).

Balaenoptera musculus LINNAEUS, 1758

Blauwe vinvis

A 1. 1-III-1594, Zwin ? : SCHULTZ 1970, p. 244.

B 1. IV-1863, Duinkerke : SCHULTZ 1970, p. 244.

C 1. 3-XI-1827, zuidelijk deel van de Noordzee.

c) in de verzameling van het Zoölogisch Instituut te Leuven is onder n° 1442 een chevronbeen aanwezig, dat mogelijk zou afkomstig zijn van dit specimen : « *Balaenoptera Sibbaldii*, du squelette d'Ostende » (of betreft het één der andere walvissen, die ooit in Oostende zijn tentoongesteld ?);

d) afbeeldingen zijn ook te vinden in BRAVINGTON (« Prints of the Kendall Whaling Museum »), pp. 178 (figs. 545, 546 en wellicht 547), 179 (figs. 546, 549) en 180 (figs. 550, 551); ook in BRONNE 1959, p. 81, in RAHIR 1926, p. 215 (fig. 68) en MÖRZER BRUYNS 1976, p. 129; daarenboven is het goed mogelijk dat het op p. 165 van HARRISON MATTHEWS' bekende werk « The whale » (ook in het frans als « La baleine » bestaande) afgebeelde geraamte dat van dit specimen zou kunnen zijn; ook is er een afbeelding in het weekblad Panorama, 14° Jg, n° 27 (1-7 juli 1969) op pp. 26-27; een foto van het skelet in het museum te Leningrad in het archief van de schrijver en in het archief van de heer MOL;

e) DE SELYS-LONGCHAMPS 1873, p. 250; DE SMET 1973a, p. 26; FLOWER 1864, pp. 399, 400, 407, 408; MÖRZER BRUYNS 1976, p. 139; SCHULTZ 1970, p. 244; VAN BENEDEN 1877, p. 32; id. 1882, pp. 48, 50; VROLIK 1837, pp. 2-3.

Nota. — SCHULTZ vermeldt dit geval tweemaal, nl. als « südl. Nordsee 1827, 3.11 » en als « Ostende 1927, 4.9 ». Het is evident dat hij zich heeft laten misleiden door de gegevens van TOMILIN (zie hiervoor Bemerking 2 in DE SMET 1974, p . 120).

Bemerking over deze soort. — In zijn lijst van de Cetacea van de Noordzee vermelt SCHULTZ op p. 244 een specimen van deze soort « Blankenberge 1922 ». Zijn informatie ter zake gaat voort op de lijst die schrijver dezes hem in 1968 had toegezonden en die zou figureren in het inventaris, waarvan de verschijning voorzien was voor 1969, — hetgeen echter pas enige jaren later gebeurd is. Na 1969 is echter sterke twijfel gerezen over de authenticiteit van een mogelijk geval in Blankenberge in 1922 en werd het ten slotte uit de lijst en uit het inventaris geschrapt. Zolang geen nadere gegevens over zulk geval gekend geraken,

blijft het dus betwijfelbaar. Helaas was intussentijd SCHULTZ' studie reeds verschenen. — Een dergelijke opmerking geldt ook de vermelding in LEPEER 1974, p. 115.

Addendum. — Subfossiel of fossiel specimen.

In « Patria belgica », 1873, p. 368, vermeldt VAN BENEDEN dat een fossiele *Balenoptera musculus* gevonden is in Knokke. Doch in de andere geschriften van die auteur vindt men daar niets van terug. Men gelieve te noteren dat in die periode VAN BENEDEN de gewone vinvis, *Balaenoptera physalus,* steeds aanduidde met de naam *Bal(a)enoptera musculus*, zodat men terecht aan deze soort zou denken. Maar ook hier biedt de literatuur geen nader gegeven.

Eubalaena glacialis glacialis (MÜLLER, 1776)

Noordkaper

1. 1751, Blankenberge : SCHULTZ 1970, p. 257.

1° Nota. — I. 1178, Oostende : DEGRYSE 1944, p. 21; DE SMET 1976b, p. 3.

2° Nota. — Subfossiele resten.

1. Veurne : DE SMET 1976b, p. 5; VAN BENEDEN 1873, p. 368; id. 1884, p. 289.
2. Belgische kust : DE SMET 1976b, p. 5; wellicht zijn deze stuks bedoeld in VAN BENEDEN 1873, p. 368; in id. 1882a, p. 16; in id. 1882b, p. 410; en in id. 1884, pp. 288-290.
3. Mardijke : DE SMET 1976b, p. 5; wellicht zijn deze stuks bedoeld in VAN BENEDEN 1882a, p. 16 en in id. 1882b, pp. 410, 412, 414.
4. Kales : DE SMET 1976b, p. 5; VAN BENEDEN 1880, p. 37; id. 1882a, p. 16.
5. Guemps : DE SMET 1976b, p. 5.
6. Zeeland : DE SMET 1976b, p. 5; VAN BENEDEN 1882b, p. 411.

Toe te voegen : 9. Ieper : een rib; cfr. VAN BENEDEN 1880a, p. 37 en 1882a, p. 16; men kan zich echter afvragen of de auteur niet veeleer de vondsten van Veurne (1° geval) bedoelt.

APPENDIX : NIET-GEDETERMINEERDE SPECIMENS

A. — 875 : COCHIN 1935, p. 38; DE SMET 1976b, p. 2; JENKINS 1921, p. 20; LACROIX 1968, p. 31; LESTOCQUOY 1948, p. 40 (eventueel te schrappen uit de lijst omdat het niet zeker is dat dit specimen gevangen werd in de omgeving van de Vlaamse kust).

— 1123 (dit zou niet 1123, doch 1116 of een jaartal ervoor zijn) : DEGRYSE 1940, p. 21; id. 1944, p. 20; DE SMET 1976b, p. 3; LESTOCQUOY 1948, pp. 41-42; THOMAZI 1947, pp. 322-323,
— 1334 : DELMELLE 1962, p. 84.

2° nota bij C. — 25 en 26-IV-1952, Mechelen: DE SMET 1975a, p. 12 (er geklasseerd als *Phocoena phocoena*); SCHULTZ 1970, p. 181 (er geklasseerd als *Delphinus delphis* ?).

NABESCHOUWING

JURIDISCH EIGENDOMSRECHT VAN DE BELGISCHE STAAT OVER DE AANGESPOELDE SPECIMENS

Bij gelegenheid van een aanspoelig van een walvisachtige wordt meer dan eens het probleem opgeworpen wie eigendomsrecht mag laten gelden op het aangespoelde specimen.

In sommige landen bestaan terzake duidelijke richtlijnen, in andere niet. Voor wat België betreft is de zaak niet eenduidig, alhoewel precedenten terzake een min of meer duidelijke richtlijn kunnen laten vooropstellen.

Vermits er in de meeste gevallen geen sprake is van een vangst, doch slechts van het aantreffen van een op het strand liggend kadaver, blijkt het bedoelde stuk te vallen onder de hoofding « strandgoederen ». Het Bestuur der Registratie der Domeinen van het Ministerie van Financiën heeft op 23 april 1952 een schrijven gericht aan de burgemeesters van de kustgemeenten en hen er op gewezen dat strandgoed nog steeds onderhevig is aan de beslissingen van het edikt van Keizer Karel van 10 december 1547, aangevuld door een aantal latere besluiten. Het resultaat van al die wetteksten is dat de vinder de vondst van het strandgoed moet melden aan de Ontvanger van Douane binnen de vier en twintig uren en het aan hem moet overhandigen binnen de drie dagen. Het strandgoed moet dan bewaard worden door die ontvanger ten bate van de eigenaar, tenzij het bederfbaar is.

Daar waar scheepswrakken en scheepsladingen duidelijk een eigenaar hebben, is dit niet het geval voor dieren uit de natuur. Doch op grond van precedenten (o.a. de in 1762 te Bredene aangespoelde potvis werd als eigendom van keizerin Maria-Theresia aangezien en werd voor haar schatkist verkocht), kan men vooropstellen dat de Belgische Staat de eigenaar is van het aangespoelde stuk; het is immers zo dat de schikkingen van vroegere perioden geldig blijven zolang ze niet bij wet gewijzigd zijn. Vermits de Belgische Staat een eigen inrichting heeft voor studie van al wat de dieren van het Belgische grondgebied betreft, namelijk het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (Vautierstraat 29, 1040 Brussel, tel. 02/648.04.75), is deze instelling de aangewezen rechtspersoon om eigendomsrecht over het aangespoelde specimen te laten gelden.

Een besluit van 27 Thermidor van jaar VII vermeldt daarenboven dat alles in het werk moet gesteld worden door de autoriteiten om het strandgoed te bergen en te vrijwaren voor plundering. De gemeenten worden er trouwens aansprakelijk gesteld voor mogelijke plunderingen.

Uit het voorgaande moge blijken dat de autoriteiten van de kustgemeenten er toe gehouden zijn aangespoelde walvisachtigen te bewaren ten bate van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, tenzij wanneer dit Instituut zou laten blijken geen belangstelling te hebben voor het betrokken specimen.

SAMENVATTING

In deze studie worden de gevallen behandeld van strandingen, vangsten of waarnemingen van Cetacea, die zich tussen 1969 en 1975 hebben voorgedaan langs de Vlaamse kust (de kust vanaf het Nauw van Kales tot de monding van de Schelde) en in de Schelde. Het betreft 17 bruinvissen, *Phocoena phocoena*, (waarvan 3 op Nederlands grondgebied), 2 grienden, *Globicephala melaena*, (waarvan 1 in Nederlandse wateren), 2 spitssnuitdolfijnen, *Mesoplodon bidens*, 1 witzijdedolfijn, *Lagenorhynchus acutus* (op Nederlands gebied), 1 witsnuitdolfijn, *Lagenorhynchus albirostris*, 1 tuimelaar, *Tursiops truncatus*, 1 potvis, *Physeter catodon*, (op Nederlands gebied) en 2 niet nader gespecifiëerde specimens (waarvan 1 op Nederlands gebied).

Deze lijst is dan meteen een aanvulling van de in 1968 opgestelde, doch pas in 1975 verschenen « Inventaris van de Walvisachtigen (Cetacea) van de Vlaamse kust en de Schelde », die alle voor dit gebied gekende of veronderstelde gevallen behandelde (116 in totaal, bruinvissen niet meegerekend). Nog 4 gevallen uit die vroegere periode (3 uit Frankrijk en 1 uit Nederland) plus een aantal gegevens over bruinvissen en over onduidelijke gevallen kon worden toegevoegd. Daarenboven zijn over deze gevallen uit de vorige periode nog talrijke gegevens of referenties in de recente literatuur verschenen en werden ook gegevens in de oudere literatuur ontdekt, die hier opgesomd worden. Een aantal gegevens werden rechtgezet in verband met strandingen van de butskop, *Hyperoodon ampullatus*, aan de Belgische kust en in verband met vinvissen, *Balaenoptera*.

Ten slotte wordt gewezen op het eigendomsrecht over specimens die aan de Belgische kust aanspoelen.

RESUME

Dans cette étude-ci on traite les échouages, les captures et les observations de Cétacés dans la période de 1969 à 1975 le long de la Côte Flamande (la côte entre le Pas de Calais et l'embouchure de l'Escaut) et dans l'Escaut. Il s'agit de 17 marsouins, *Phocoena phocoena*, (dont 3 sur terri-

toire néerlandais), 2 globicéphales, *Globicephala melaena* (dont 1 dans des eaux néerlandaises), 2 mésoplodons, *Mesoplodon bidens*, 1 dauphin à flancs blancs, *Lagenorhynchus acutus*, (sur territoire néerlandais), 1 dauphin à bec blanc, *Lagenorhynchus albirostris*, 1 dauphin culbuteur, *Tursiops truncatus*, 1 cachalot, *Physeter catodon*, (sur territoire néerlandais) et 2 spécimens pas déterminés (dont 1 sur territoire néerlandais).

Cette liste est ainsi un supplément à l'inventaire qui avait été rédigé en 1968, mais qui n'est apparu qu'en 1975, et qui traitait tous les cas connus ou supposés de cette région (116 en total, marsouins pas compris). Dans l'étude présente on a pu ajouter à la liste de la période précédente 4 cas bien distincts (3 sur territoire français et 1 sur territoire néerlandais) plus un nombre de cas peu spécifiés et plusieurs données sur les marsouins. Bon nombre d'informations et des références à des spécimens de la période précédente sont encore apparues dans la littérature récente ou ont été rencontrées dans la littérature plus ancienne, et il convenait de les signaler. De plus, de nouvelles informations ont permis de voir plus clair dans les échouages de l'hypéroodon, *Hyperoodon ampullatus*, à la côte belge et dans quelques cas d'espèces du genre *Balaenoptera*.

A la fin de l'article on demande l'attention pour le droit de possession de spécimens échoués à la côte belge.

RESUMO

En tiu ĉi studo estas pritraktataj la surstrandiĝoj, kaptoj kaj observoj de Cetacoj inter 1969 kaj 1975 sur la Flandra marbordo (tio estas la marbordo inter la Istmo de Kalezo kaj la buŝo de la Skeldo). Temas pri 17 focenoj, *Phocoena phocoena*, (el kiuj 3 sur Nederlanda teritorio), 2 pilotaj focenoj, *Globicephala malaena*, (el kiuj 1 sur Nederlanda marteritorio), 2 akramuzelaj delfenoj, *Mesoplodon bidens*, 1 blankflanka delfeno, *Lagenorhynchus acutus*, (sur Nederlanda teritorio), 1 blankmuzela delfeno, *Lagenorhynchus albirostris*, 1 luddelfeno,*Tursiops truncatus*, 1 kaĉaloto, *Physeter catodon*, (sur Nederlanda teritorio) kaj 2 nedeterminitaj specimenoj.

Tiu listo do estas suplemento al la en 1968 redaktita, sed nur en 1975 aperinta, inventaro de la Cetacoj de la Flandra Marbordo kaj de la Ŝkeldo, kiu registris ĉiujn ĝis tiam konitajn kaj supozitajn kazojn (116 entute, ne enkalkulante la focenojn). Nun povas esti aldonataj 4 kazoj el tiu antaŭa periodo (3 el Francio kaj 1 el Nederlando) plus kelkaj neklaraj kazoj kaj kazoj pri focenoj. Plie aperis dum la lastaj jaroj multaj novaj informoj aŭ referoj pri la kazoj el la antaŭa periodo, kaj krome ankaŭ estis trovataj multaj informoj en antaŭa literaturo, kiujn oni ĉi tie citas. Estis eble nun korekti kelkajn informojn pri la ampolfrunta delfeno, *Hyperoodon ampullatus*, de la Belga marbordo kaj pri diversaj specioj de la genro *Balaenoptera*.

Je la fino estas prikonsiderataj la posedrajtoj pri la specimenoj kiuj surstrandiĝas sur Belga teritorio.

BIBLIOGRAFIE

ANONIEM
1969. Dolfijnen strandden te Wenduine. — *De Strandredder*, 2 (11) : 48-49.
1970. Potvis gestrand. — *Vita Marina, Zoogdieren* : 1-7.

ADAM, W.
1938. Sur une larve de Cestode de *Mesoplodon bidens* (SOWERBY). — *Bull. Mus. r. Hist. nat. Belg.*, 14, n° 15 : 1-17.

BAERT, P. J.
1967. Beurtschipper Leunis ving een walvis. — *De Stem van Oud-Terneuzen*, 4 (1) : 3-6.

BEDORET, A.
1964. Etude des organes de phonation chez les Delphinidés (*Tursiops truncatus* et *Delphinus delphis*). — *Mémoire de licence, Univ. Cath. Louvain* : 1-94.

BERZIN, A. A.
1972. The sperm whale. — *Israel Prog. Transl.* : 1-384, (vert. van russiche uitgave van 1971).

BIGAIGNON, G.
1969. Essai d'une craniométrie standard des Cétacés vivants et fossiles. — *Mémoire de licence, Univ. Cath. Louvain* : 1-110.

BOSCHMA, H.
1950. Rows of small teeth in ziphioid whales. — *Zool. Meded. Leiden*, 31 (14) : 139-148.

BRAVINGTON M. V. & D.
1969. Kendall Whaling Museum. Prints. — *Kendall Whaling Museum* : 1-209 (Sharon, Massachusetts).

BRONNE, C.
1959. La conspiration des paniers percés : 1-267 (Bruxelles).

COCHIN, J.
1935. Introduction à l'histoire des pêches maritimes en France. — *Manuel des Pêches maritimes* : 17-83 (Mém. Off. Sci. Techn. Mar., n° 9).

DE BURBURE, A.
1953. Quand la Belgique pratiquait la pêche à la baleine. — *Marine*, 53 (9), 2-4.

DEGRYSE, R.
1940. De Vlaamsche walvischvangst in de Middeleeuwen. — *Biekorf*, 1940 : 20-23.
1944. Vlaanderens haringbedrijf in de Middeleeuwen. — *De Seizoenen*, 49 : 1-108.

DELMELLE, J.
1962. Histoire et littérature baleinière. I. Chasseurs de partout et de chez nous. — *Sur l'Eau*, 407 : 83-85.

DE MAN, J. C.
1869. Naamlijst van voorwerpen van zoölogischen aard, etc. — *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* : 1-28 (Middelburg).
1879. Naamlijst van voorwerpen van zoölogischen aard, etc. — *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* : 1-50 (Middelburg).

DE SELYS-LONGCHAMPS, E.
1873. Mammifères. Oiseaux. Reptiles. — *Patria Belgica, I. Belgique physique* : 241-284 (Bruxelles : Van Bemmel).

DE SMET, W. M. A.
1970a. Iets meer over dolfijnen. — *Zoo*, 35 : 158-169.
1970b. Iets meer over dolfijnen. — *Dolfijnen* : 3-14 (Zoo, Antwerpen).
1970c. Étudions les dauphins. — *Zoo* (éd. fr.), 35 : 158-169.
1970d. Étudions les dauphins. — *Les dauphins* : 3-14 (Zoo, Anvers).

1970e. Deux cétacés rares de notre côte. — *Les Natur. belges,* 51 : 118-124.
1971a. Ces dauphins si remarquables. — *B-revue,* 108 : 9-11.
1971b. La nomoj de la cetacoj. — *Scienca Rev.,* 22 : 21-32, 39-48, 71-78.
1972. Sur deux dauphins à bec blanc, *Lagenorhynchus albirostris* (GRAY), de la côte belge. — *Bull. Kon. Belg. Inst. Nat. Wet., Biol.,* 48, nº 10 : 1-17.
1973a. Walvissen. — *B-revue,* 129 : 25-28.
1973b. De walvisgeraamten van de Antwerpse Dierentuin en van Planckendael. — *Zoo,* 39 : 50-55.
1973c. Les squelettes de baleines du Jardin Zoologique d'Anvers et de Planckendael. — *Zoo* (éd. fr.), 39 : 50-55.
1974. Inventaris van de walvisachtigen (Cetacea) van de Vlaamse kust en de Schelde. — *Bull. Kon. Belg. Inst. Nat. Wet., Biol.,* 50, nº 1 : 1-156.
1975a. De bruinvis langs de Belgische kust. — *Natuurwereld,* 37 : 10-14.
1975b. Les rapports entre les côtes et les vertèbres thoraciques chez le dauphin à bec blanc, *Lagenorhynchus albirostris* (GRAY, 1846). — *Lutra,* 17 : 38-48.
1975c. On the pelvic girdle of cetaceans of the genus *Mesoplodon* GERVAIS, 1850. — *Zeitschr. Säugetierk.,* 40 : 299-303.
1976a. Un cachalot dans l'embouchure de l'Escaut. — *Les Natur. belg.,* 57 : 36-39.
1976b. Evidences of whaling in the North Sea and the English Channel during the Middle Ages. — *Scient. Consult. Marine Mamm.,* FAO, Bergen, Doc. 102 : 1-8.

DE SMET W. M. A. & BULTINCK, J.
1972. A case of invasive acanthosis in the skin of the penis of a sperm-whale (*Physeter catodon* L.). — *Acta zool. pathol. antverp.,* 55 : 91-102.

DUDOK VAN HEEL, W. H.
1970. Dolfijn, hoe doe je het ? — 1-158 (Amsterdam).
1974. Remarks on a live Ziphiid baby (*Mesoplodon bidens*). — *Aquat. Mamm.,* 2 (2) : 3-7.

EAL.
1966. Walvissen en mammoets te Wenduine. — *Bachten de Kupe,* 8 : 98-99.

F. A. L.
1970. Wenduine. Straatnamen. — *Ons Heem,* 24 : 25.

FLOWER, W. H.
1864. Notes on the skeletons of whales in the principal museums of Holland and Belgium. — *Proc. zool. Soc. London,* 1864 : 384-420.
1874. On the recent ziphioid whales, with a description of the skeleton of *Berardius arnouxi.* — *Trans. zool. Soc. London,* 8 : 203-234.

GERVAIS, P.
1850. Mémoire sur la famille des Cétacés ziphioides. — *Ann. Sci. natur., Sér. Zool.,* 14 : 5-17.

HARRISON MATTHEWS, L.
1968. The whale : 1-288 (New York).
1968. La baleine : 1-298 (New York).

HONIG, S. & MOL, T.
1971. Over de potvis van 20 februari 1762, gestand tussen Zandvoort en Wijk aan Zee. — *Lutra,* 12 : 80-81.

HUSSON, A. M. & HOLTHUIS, L. B.
1974. *Physeter macrocephalus* LINNAEUS, 1758, the valid name for the sperm whale. — *Zool. Meded. Leiden,* 48 (19) : 205-217.

HUSSON, A. M. & VAN BREE, P. J. H.
1972. Strandingen van *Cetacea* op de Nederlandse kust in 1970 en 1971. — *Lutra,* 14 : 1-4.
1976. Strandingen van *Cetacea* op de Nederlandse Kust in 1974 en 1975. — *Lutra,* 18 : 25-32.

JENKINS, J. T.
1921. A history of the whale fisheries : 1-336 (London).

JOUAN, H.
1891. Apparition des Cétacés sur les côtes de France. — *Bull. Soc. Linn. Normandie,* 4º sér., 5 : 137-165.

LACROIX, L.
1968. Les derniers baleiniers français : I-XVI, 1-379 (Paris).

LECONTE, A.
1926. Le Major Kessels, l'homme à la baleine. — *Carnets de la Fourragerie*, 5 : 47-55.

LEFEBVRE,
1766. Histoire générale et particulière de la ville de Calais et du Calaisis. Tome 2 : 1-824 (Paris).

LEFEVERE, S.
1969. De rankpotigen of *cirripedia* van onze zuidelijke Noordzee. — *Jeugd en Wet. Kath. Ond.*, 21 : 8-28.

LEPEER, E.
1972. Kroniek der merkwaardige strandvondsten te Wenduine, 1963-1969. — *De Toerist*, 52 : 872.
1974. Vin Dune an de Zee : 1-325 (Wenduine).

LESTOCQUOY, J.
1948. Baleine et ravitaillement au moyen âge. — *Rev. Nord*, 30 : 39-43.

MARTENS, N.
1963. Walvissen langs onze kust. — *Hamster*, 3 : 17-18.

MOL, T.
1969. Over enige walvisprenten uit de zestiende eeuw. — *Antiek*, 3 : 381-384.

MÖRZER BRUYNS, W. F.
1976. Uitroeiïng van de walvis. — *Vakbl. Biol.*, 56 : 134-143.

OWEN, R.
1889. Monograph on the British fossil *Cetacea* from the Red Crag : 1-40 (London).

POUCHET, G. & BEAUREGARD, H.
1885. Note sur un échouement d'Hyperoodon à Rosendaël. — *Comptes-Rendus hebd. Acad. sciences Paris*, 101 : 404-405.
1891. Nouvelle liste d'échouements de Cétacés sur les côtes de France. — *Comptes-Rendus hebd. Acad. sciences Paris*, 113 : 810-813.

RAHIR, E.
1926. Les musées de nos provinces : 1-282 (Bruxelles).

REINHARDT, J.
1880. *Mesoplodon bidens*, en tilvaext til den danske havfauna. — *Overs. K. Dansk. Videnskab. Selsk. Forh.*, 1880 : 63-72.

SCHULTZ, W.
1970. Über das Vorkommen von Walen in der Nord- und Ostsee. — *Zool. Anz.*, 185 : 172-264.

SLIJPER, E. J.
1939. *Pseudorca crassidens* (OWEN), ein Beitrag zur vergleichenden Anatomie der Cetaceen. — *Zool. Meded., Leiden*, 21 : 241-366.
1958. Walvissen : 1-524 (Amsterdam).

STOCK, J. H.
1973a. Een bruinvis met luizen. — *Levende Nat.*, 76, 107-109.
1973b. Een bruinvis met luizen : addendum. — *Levende Nat.*, 76 : 144.

STOCK, J. H. & BLOKLANDER, E. M. H.
1952. Notes on adventive amphipoda on the Dutch coast. — *Beaufortia*, I (10) : 1-9.

THOMAZI, A.
1947. Histoire de la pêche, des âges de pierre à nos jours : 1-645 (Paris).

TROUKENS, W.
1975. Zoogdieren op de Vlaamse kust. — *Wielewaaltje*, 7 : 151-155.
1976. Potvissen op de Vlaamse kust en in de Schelde. — *Wielewaaltje*, 8 : 81-88.

TRUE, F. W.

1910. An account of the beaked whales of the family *Ziphiidae* in the collection of the United States National Museum, with remarks on some specimens in other American museums. — *Bull. U. S. nat. Mus.*, 73 : 1-87.

TURNER, W.

1882. A specimen of Sowerby's whale, *Mesoplodon bidens*, captured in Shetland. — *Journ. Anat. Physiol.*, 16 : 458-470.

VAN BENEDEN, P. J.

1873. Paléontologie des vertébrés. — *Patria Belgica, I. Belgique physique* : 353-388 (Bruxelles : Van Bemmel).

1877. Description des ossements fossiles des environs d'Anvers. Première partie : Pinnipèdes ou Amphitériens. — *Ann. Mus. r. Hist. nat. Belg.*, 1 : 1-68 (+ atlas).

1880a. Description des ossements fossiles des environs d'Anvers. Deuxième partie Cétacés. Genres *Balænula, Balæna et Balænotus.* — *Ann. Mus. r. Hist. nat. Belg.*, 4 : 1-82 (+ atlas).

1880b. Un hypéroodon capturé sur la grève d'Hillion (Côtes-du-Nord, France) en décembre 1880. — *Bull. Acad. r. Sci. Belg.*, 2e sér., 50 : 9-11.

1882a. Description des ossements fossiles des environs d'Anvers. Troisième partie : Cétacés. Genres : *Megaptera, Balænoptera, Burtinopsis* & *Erpetocetus.* — *Ann. Mus. r. Hist. nat. Belg.*, 7 : 1-90 (+ atlas).

1882b. Notes sur les ossements de la Baleine de Biscaye au Musée de la Rochelle. — *Bull. Acad. r. Sci. Belg.*, 3e sér., 4 : 407-414.

1884. Sur la présence aux temps anciens et modernes de la Baleine de Biscaye (ou Nordcaper) aux côtes de Norvège; par GULDBERG. Rapport. — *Bull. Acad. r. Sci. Belg.*, 3e sér., 7 : 288-290.

1886a. Description des ossements fossiles des environs d'Anvers. Cinquième partie : Cétacés. Genre : *Amphicetus, Heterocetus, Mesocetus, Idiocetus* et *Isocetus. Ann. Mus. r. Hist. nat. Belg.*, 13 : 1-139 (+ atlas).

1886b. Les cétacés des mers d'Europe. — *Bull. Acad. r. Sci. Belg.*, 3e sér., 10 : 707-732.

1887. Histoire naturelle de la Baleine franche (*Balæna mysticetus*). — *Mém. cour. Acad. r. Sci. Belg.*, 40 (1) : 1-55.

1888. Les Ziphioïdes des mers d'Europe. — *Mém. cour. Acad. r. Sci. Belg.*, 41 (2) : 1-119.

VAN BREE, P. J. H.

1971. Over de lengten van de op de Nederlandse kust gestrande potvissen. — *Zeepaard*, 31 : 57-59.

1974. Over strandingen van de butskop, *Hyperoodon ampullatus* (FORSTER, 1770) op de Nederlandse kust. — *Lutra*, 16 : 19-23.

1975. Boekbespreking : W. M. A. DE SMET, 1974. Inventaris van de walvisachtigen (Cetacea) van de Vlaamse kust en de Schelde. — *Lutra*, 17 : 58-59.

1976. Over strandingen van de grijze dolfijn, *Grampus griseus* (G. CUVIER, 1812) op de Nederlandse kust. — *Levende Nat.*, 79 : 136-139.

VAN BREE, P. J. H. & HUSSON, A. M.

1974. Strandingen van Cetacea op de Nederlandse kust in 1972 en 1974. — *Lutra*, 16 : 1-10.

VAN DEINSE, A. B.

1918. Over de vinvisschen in de landen om de Noordzee gestrand tusschen de jaren 1306-1918. — *Zool. Meded. Leiden*, 4 : 179-245.

1931. De walvischachtige dieren van Nederland, fossiele zowel als recente : 1-304 (Amsterdam).

1946. De recente Cetacea van Nederland van 1931 tot en met 1944. — *Zool. Meded. Leiden*, 26 : 139-210.

VAN DEN BERGH, H. K.

1973. De orka of zwaardwalvis. — *Hamster*, 13 : 91-103.

VAN DER FEEN, P. J. & VAN BREE, P. J. H.

1972. *Balaenoptera acutorostrata* LACÉPÈDE, 1804, dwergvinvis, in 1866 gestrand bij Terneuzen aan de Wester-Schelde. — *Lutra*, 14 : 4-6.

VAN OORT, E. D.
1918. Over een te Noordwijk aan Zee aangespoelden *Lagenorhynchus albirostris*, benevens een lijst van de Cetaceen-soorten, die tot heden aan de Nederlandsche kust zijn waargenomen. — *Zool. Meded. Leiden*, 4 : 54-62.

VAN UTRECHT, W. L. & HUSSON, A. M.
1968. Strandingen van Cetacea in het voorjaar van 1967 op de Nederlandse kusten. — *Lutra*, 10 : 7-17.

VERNHOUT, J. H.
1919. Het kabinet van naturalia. — *Gedenkboek Zeeuwsch Genootschap Wetenschap.* : 101-110 (Middelburg).

VERSCHUREN, J.
1970. Malgré l'une des plus grandes populations, survivent ces animaux sauvages. — *Bêtes et nature*, 74 : 11-36.

VERSTREPEN, E.
1974. Onze walvis. — *Dendermonde Foklore :* 45-48.

VROLIK, W.
1837. Ontleedkundige aanmerkingen over den noordschen vinvisch (*Balaenoptera rostrata*) in de maand September des jaar 1835 te Wijk aan Zee gestrand. — *Tijdschr. nat. gesch. Physiol.*, 4 : 1-24.